

การประเมินผลแนวทางการขับเคลื่อนองค์ความรู้การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน

สัญญา สะสอง^{1*} อรุณพล แดนโพธิ์² สุदारัตน์ สมบัติ³ Yukiko Kawai⁴

วาทัญญู ศรีอุทัย⁵ และ ศศิธร ศรีรัตน์⁶

¹ สาขาวิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²⁻⁶ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Received 28/02/25 Revised 08/08/25 Accepted 04/09/25

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของการจัดประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระดับชาติครั้งที่ 4 และระดับนานาชาติครั้งที่ 2 หัวข้อ การขับเคลื่อนองค์ความรู้ การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน ซึ่งจัดโดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และการส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วย ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้นำเสนอบทความ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 130 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.7 และมีสถานะเป็นผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการมากที่สุด ร้อยละ 65.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมฟังการบรรยายพิเศษอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.52) โดยเฉพาะในด้านความชัดเจนและครบถ้วนของเนื้อหา ตลอดจนความสามารถของวิทยากรในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ผลการประเมินโดยรวมสะท้อนให้เห็นว่า การจัดประชุมวิชาการมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานวิจัยสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ : การประเมินผล, การขับเคลื่อนองค์ความรู้, การวิจัยเพื่อท้องถิ่น

*Corresponding author

Evaluating Approaches to Advance Research Knowledge for Sustainable Community Development in Thailand

Sanya Sasong^{1*} Uraporn Danpho² Sudarat Sombat³ Yukiko Kawai⁴
Wathanyu Sriuthai⁵ and Sasitorn Srirat⁶

¹Philosophy Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Mai Rajabhat University

²⁻⁶Japanese Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Mai Rajabhat University

Received 28/02/25 Revised 08/08/25 Accepted 04/09/25

Abstract

The research aims to evaluate the outcomes of the 4th National and 2nd International Conference on Humanities and Social Sciences, held under the theme “Mobilizing Research Knowledge for Sustainable Local Development in Thailand”, and organized by the Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University. The conference focused on academic knowledge exchange and the promotion of research application for sustainable local development. This quantitative study employed an online questionnaire to collect data from 130 participants, including attendees, presenters, and stakeholders. Descriptive statistics, including frequency, percentage, means, and standard deviation were used for data analysis. The results showed that the majority of respondents were female (56.7%) and most participated were conference attendees (65.7%). Opinions on the knowledge gained from keynote lectures were rated at the highest level ($\bar{x}=4.58$, S.D.=0.52), particularly regarding content clarity, completeness, and effectiveness. Overall, the conference was appropriately organized and effectively promoted research for sustainable local development.

Keywords: Evaluating, Advance Research Knowledge, Research for Community Development

* Corresponding author

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงและยั่งยืนในทุกมิติภายใต้บริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนนั้น จำเป็นต้องอาศัยการวางแผน ยุทธศาสตร์ระยะยาวที่มีประสิทธิภาพ โดยรัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) หนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเน้นการยกระดับคุณภาพคนไทยในทุกช่วงวัยให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการผลิตองค์ความรู้ สร้างนวัตกรรม พัฒนากำลังคน ผ่านการขับเคลื่อนภารกิจด้านการวิจัยซึ่งเป็นภารกิจหลัก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ที่เน้นให้ผลงานวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน และสถาบัน อีกทั้งยังเป็นกลไกในการถ่ายทอดความรู้สู่นโยบายและสังคม โดยเฉพาะการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่มีส่วนสำคัญในการบูรณาการองค์ความรู้เชิงวิชาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น แก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบท และเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น, 2562)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมีนโยบายสนับสนุนให้คณาจารย์พัฒนาศักยภาพในการผลิตผลงานวิจัย เผยแพร่สู่เวทีวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติ พร้อมทั้งจัดเวทีประชุมวิชาการระดับชาติอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย และภาคีในพื้นที่ อีกทั้งการจัดประชุมวิชาการและการขับเคลื่อนองค์ความรู้สู่ท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการประเมินผลเพื่อวัดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและผลกระทบของกิจกรรมดังกล่าวในภาพรวม ทั้งต่อผู้ผลิตองค์ความรู้และผู้รับองค์ความรู้ โดยการประเมินผลจะช่วยแสดงให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการปรับปรุงให้การวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาเรื่อง “การประเมินผลแนวทางการขับเคลื่อนองค์ความรู้ การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน” เพื่อประเมินผลภาพรวมและแนวทางของการจัดประชุมวิชาการ การขับเคลื่อนองค์ความรู้ การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน ตลอดจนสนับสนุน

การพัฒนาองค์ความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในชุมชน เสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลภาพรวมและแนวทางของการจัดประชุมวิชาการการขับเคลื่อนองค์ความรู้การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนนั้น การวิจัยและการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนเป็นกลไกสำคัญ โดยเฉพาะองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในระดับพื้นที่ ซึ่งสามารถต่อยอดผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การประชุมวิชาการ ที่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางในการนำเสนอผลการดำเนินงาน ถอดบทเรียน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักวิจัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน อันนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและยกระดับองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้โครงการพัฒนาท้องถิ่นเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน การประเมินโครงการจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการสะท้อนความเหมาะสมของแนวทาง ตลอดจนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินโครงการมีดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อเท็จจริงและผลที่เกิดจากดำเนินโครงการ เป็นการตรวจสอบเพื่อใช้ตัดสินคุณค่าของการดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ ตลอดจนตัดสินใจในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้นหรือยุติการดำเนินงานโครงการนั้น ๆ สมหวัง พิริยานูวัฒน์ (2544) ให้ความหมายการประเมินโครงการไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ อีกทั้ง Schuman (1978) อธิบายไว้ว่าการประเมินโครงการเป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติจริง (Actual results) กับผลที่คาดว่าจะได้รับ (Expected results) ซึ่งเป็นการวัดความสำเร็จจากการดำเนินงานโดยพิจารณาจุดมุ่งหมายและเป็นการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับผลลัพธ์ซึ่งเกิดจากกิจกรรมบางประเภทที่มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุป การประเมินโครงการคือเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้โครงการสามารถดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างแท้จริง

2. ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารและพัฒนาโครงการในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นโครงการทางการศึกษา โครงการพัฒนาชุมชน โครงการภาครัฐ หรือโครงการขององค์กรภาคเอกชน เพราะการประเมินช่วยให้สามารถวัดความคุ้มค่า ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของโครงการได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ (Decision-making tool) การประเมินให้ข้อมูลที่เป็นระบบและมีหลักฐานรองรับ ซึ่งสามารถใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ เช่น ควรดำเนินโครงการต่อหรือไม่ ควรปรับปรุงหรือยุติ เป็นต้น (Stufflebeam & Shinkfield, 2007)

2) ตรวจสอบและควบคุมคุณภาพของโครงการ (Quality assurance) การประเมินช่วยติดตามการดำเนินงานว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ และชี้จุดอ่อนจุดแข็งของกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปรับปรุงได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้งที่ (Fitzpatrick, Sanders, & Worthen, 2011)

3) ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา (Organizational learning) ผลจากการประเมินสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ของบุคลากรและองค์กร เพื่อพัฒนาศักยภาพในการดำเนินโครงการในอนาคต และช่วยให้การทำงานมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น (Patton, 2008)

4) แสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Accountability) การประเมินเป็นเครื่องมือที่ช่วยแสดงให้เห็นว่า ทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนได้ถูกนำไปใช้เกิดผลลัพธ์อย่างไร และตอบสนองต่อเป้าหมายหรือความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด (Worthen, Sanders, & Fitzpatrick, 2004)

5) ใช้เป็นหลักฐานประกอบการจัดสรรงบประมาณและนโยบาย (Policy and funding decisions) ข้อมูลจากการประเมินสามารถนำไปใช้ประกอบการเสนอของบประมาณเพิ่มเติม หรือการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรในอนาคต

กล่าวโดยสรุปคือ การประเมินโครงการมีใช้กิจกรรมปลายทางของโครงการเท่านั้น แต่ควรบูรณาการเข้ากับกระบวนการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืน

3. รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการมีความหลากหลายและสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของโครงการและวัตถุประสงค์ในการประเมิน เช่น การประเมิน

แบบอิงเป้าหมาย (Goal-oriented evaluation) การประเมินแบบเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder-based evaluation) และการประเมินแบบผสมผสาน (Mixed-methods evaluation) อย่างไรก็ตาม รูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะใน ด้านการศึกษาและการพัฒนา คือ รูปแบบการประเมินแบบชิป หรือ CIPP Model

รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) เป็นการประเมินภาพรวมของโครงการ ตั้งแต่บริบท ปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต (Context, input, process and product) โดยจะใช้วิธีการสร้างเกณฑ์และประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งภาพรวมหรือรายปัจจัยเป็นสำคัญ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) การประเมินด้านบริบท หรือประเมินเนื้อความ (Context evaluation) เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ บริบทของสภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เป็นต้น

2) การประเมินปัจจัยป้อน (Input evaluation) เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำมาเป็นปัจจัยป้อน โดยอาจจำแนกเป็นบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ศักยภาพการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยยังสามารถจำแนกย่อยได้ เช่น บุคคล อาจพิจารณาจากเพศ อายุ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง ทักษะสติ ศักยภาพ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรู้ คุณวุฒิทางการศึกษา ถิ่นที่อยู่ และลักษณะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการศึกษาต่อการดำเนินการประเมินบริบทและปัจจัยป้อนว่า กระบวนการเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ โดยจะเป็นการศึกษาค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อน หรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการโครงการที่จะนำโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

4) การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่ได้แล้วนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสิน เกณฑ์มาตรฐานนั้นอาจจะกำหนดขึ้นเองหรืออาศัยเกณฑ์ที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นกำหนดไว้ก็ได้

4. ประเภทของการประเมินโครงการ

การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการอาศัยกฎเกณฑ์หลายอย่างในการจำแนก เช่น ระยะเวลา วัตถุประสงค์ วิธีการ และรูปแบบของการประเมิน โดยอาจจำแนกการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2546)

1) การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary evaluation) เป็นการศึกษาประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility study) ก่อนที่เริ่มโครงการใด ๆ โดยอาจทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัยป้อน ความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหา อุปสรรค ความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนผลลัพธ์หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ ในขณะเดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น การประเมินผลกระทบด้านสังคม (Social impact assessment-SIA) การประเมินผลกระทบด้านนิเวศ (Ecological impact assessment-EIA) การประเมินผลกระทบด้านการเมือง (Political impact assessment-PIA) การประเมินผลกระทบด้านเทคโนโลยี (Technological impact assessment-TIA) การประเมินผลกระทบด้านประชากร (Population impact assessment-PIA) การประเมินผลกระทบด้านนโยบาย (Policy impact assessment-POIA) และการประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (Economic impact assessment) ซึ่งการประเมินโครงการก่อนการดำเนินการนี้จะทำให้เกิดความคุ้มค่าแก่การลงทุน (Cost effectiveness) หรือเกิดผลกระทบต่อบรรยากาศแวดล้อมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประชากร เทคโนโลยี และระดับนโยบาย หากทำการศึกษารอบคอบอาจได้ผลคาดการณ์ล่วงหน้าว่าเกิดประโยชน์หรือโทษอย่างไร ปัญหาอุปสรรคเป็นอย่างไร ตลอดจนให้เจ้าของโครงการตัดสินใจล่วงหน้าได้ว่า ควรเลิกล้มโครงการ ปรับปรุงองค์ประกอบหรือกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

2) การประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ (Formative evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นสำคัญ มักจะใช้ประเมินผลระหว่างแผนหรือระหว่างพัฒนาโครงการ ผลที่ได้จากการประเมินระหว่างดำเนินโครงการจะช่วยตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง โดยทั่วไปการประเมินระหว่างดำเนินการโครงการอาจใช้ประเมินในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ทบทวนแผนของโครงการ 2) การสร้างแผนของโครงการ 3) การพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire) หรือรายการ (Check list) สำหรับรวบรวมข้อมูลตามเรื่องที่ต้องการ 4) การคัดเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสม 5) การกำหนดตารางเวลาการประเมินผลให้สอดคล้องกับการดำเนินโครงการ 6) การเตรียมข้อมูลที่จะเป็นข่าวสารสำหรับการรายงานและเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ และ 7) การแนะนำแนวทางปรับปรุง การแก้ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของโครงการ

3) การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือประเมินผลผลิต (Summative evaluation) เป็นการประเมินผลแบบสรุปรวม มักจะใช้ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการเหมาะสำหรับโครงการที่มีการดำเนินระยะยาว ส่วนใหญ่จะรวบรวมจากผลการประเมิน

ระหว่างดำเนินการโครงการ แล้วสรุปรวมเป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ ซึ่งผลสรุปที่ได้จะนำสู่การรายงานว่าโครงการบรรลุเป้าหมาย (Goals) หรือไม่อย่างไร ตลอดจนการรายงานถึงสถานภาพของโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงใด มีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถนำไปสู่การตัดสินใจว่าโครงการนั้นควรดำเนินการต่อหรือยกเลิก

4) การประเมินประสิทธิภาพ การประเมินโครงการทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดเพียงการประเมินผลผลิต โดยมุ่งหาความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการเท่านั้น แต่ปัจจุบันนักประเมินและผู้บริหารโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วย โดยถือว่าเป็นประเภทของการประเมินที่จำเป็นสำหรับโครงการบริการทั่วไป เพราะช่วยให้โครงการนั้น สามารถดำเนินการอย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคม โดยเฉพาะโครงการที่เื้ออำนวยการพัฒนาท้องถิ่น หรือโครงการที่เป็นตัวกำหนดเกณฑ์สำคัญสำหรับประกันโครงการขนาดใหญ่ระดับชาติ ที่ไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยไม่จำเป็น การดำเนินโครงการบริการสังคมนั้น ไม่เพียงแต่มุ่งความสำเร็จของโครงการ แต่จะต้องค้ำค้ำในเชิงประสิทธิภาพด้วย

กล่าวโดยสรุปคือ การประเมินโครงการมีการดำเนินการตั้งแต่การประเมินแนวทางก่อนดำเนินการโครงการ การประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ และการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้น ผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐวรินทร์ สิริเดชทวีติยา และมยุรี วัดแก้ว (2556) ได้ดำเนินการวิจัย เกี่ยวกับการวิจัยประเมินผลโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การติดตามและประเมินผลตามแนวคิดแผนที่ผลลัพธ์ โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตก (Stake) และชิปโมเดลของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP model) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การเตรียมการอบรมและการดำเนินการอบรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการและผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนและบริหารจัดการโครงการ จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ เพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการ

มีความสัมพันธ์กันในระดับมากและมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำข้อมูลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการอย่างเหมาะสม

สัญญา สะสอง และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลกระทบการขับเคลื่อนพหุวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมและผู้นำเสนอบทความวิชาการ จำนวน 345 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลภาพรวมของการจัดประชุมวิชาการการขับเคลื่อนพหุวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรู้ที่ได้รับจากการบรรยายพิเศษ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.52) โดยประเมินว่า ความเหมาะสมในการบริหารจัดการอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.50) ด้านการบริหารจัดการโดยรวม ได้รับค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.61 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 โดยมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและความเหมาะสมของระบบออนไลน์อยู่ในระดับดีมาก ด้านวิชาการ ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.66 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 โดยเน้นความรู้ในการวิพากษ์ผลงานและการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจได้ดี นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมให้ข้อเสนอแนะว่า กิจกรรมการประชุมวิชาการครั้งนี้ส่งผลดีต่อวงการวิชาการ การวิจัย และการขับเคลื่อนชุมชนอย่างยั่งยืน และการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

วิธีการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ ผู้นำเสนอบทความวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ และผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 130 คน ที่เข้าร่วมประชุม ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัย เรื่อง การประเมินผลแนวทางการขับเคลื่อนองค์ความรู้การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความคิดเห็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความรู้ที่ได้รับจากการฟังบรรยายพิเศษ ด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากการเข้าร่วมประชุมวิชาการ

3) ขอบเขตด้านสถานที่

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

4) ขอบเขตด้านเวลา

ปีงบประมาณ 2566 โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม-ตุลาคม พ.ศ. 2566 ระยะเวลา 10 เดือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง การประเมินแนวทางการขับเคลื่อนองค์ความรู้ การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความรู้ที่ได้จากการฟังบรรยายพิเศษ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการ ในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย และ 1=น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากการเข้าร่วมประชุมวิชาการ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอิงจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ความรู้ที่ได้รับจากการฟังบรรยายพิเศษ ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการ และข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมประชุม มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แบบสอบถามฉบับร่างได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความครอบคลุมของเนื้อหาเพื่อนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างทดลอง จำนวน 20 คน จากนั้นคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยสูตรแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ซึ่งอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้อย่างเหมาะสม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อประเมินผลภาพรวมของการจัดประชุมวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4 และระดับนานาชาติครั้งที่ 2 หัวข้อ การขับเคลื่อนองค์ความรู้การวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน จากผู้ตอบแบบประเมินที่เข้าร่วมงานประชุมวิชาการในรูปแบบการประเมินออนไลน์ Google form ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

- 1) ค่าสถิติพื้นฐาน คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้ในการประเมินความรู้ที่ได้จากการฟังบรรยายพิเศษ และความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการ
- 3) การสรุปข้อเสนอนแนะที่เป็นประโยชน์จากการเข้าร่วมประชุมวิชาการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) รวบรวมข้อมูลจากคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

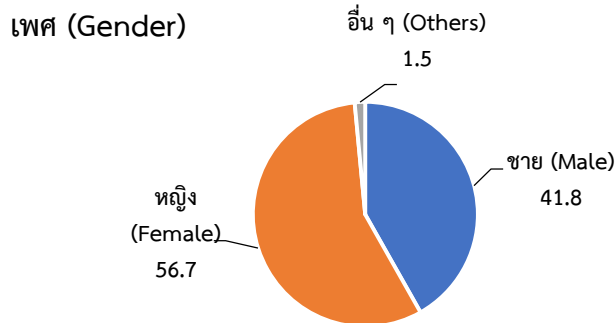
1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลแยกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. หญิง	74	56.7
2. ชาย	54	41.8
3. อื่น ๆ	2	1.5
รวม	130	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 และเพศอื่น ๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าชาย สะท้อนถึงบทบาทหรือความสนใจของเพศหญิงที่มีต่อการเข้าร่วมประชุมวิชาการหรือกิจกรรมทางวิชาการในระดับสูงขึ้น

แผนภูมิที่ 1 แสดงค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลแยกตามเพศ

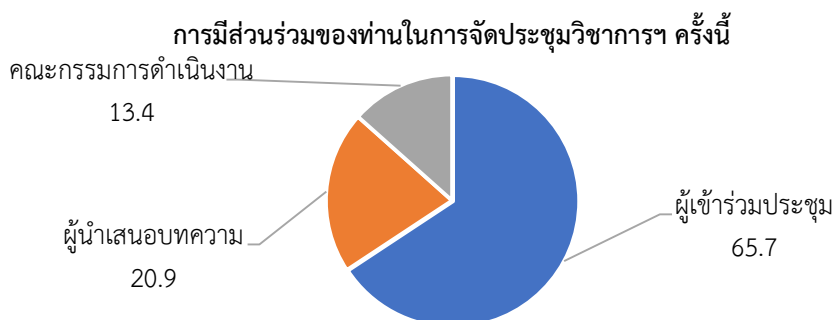

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละของข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้เข้าร่วมประชุม	85	65.7
3. คณะกรรมการดำเนินงาน	27	20.9
2. ผู้นำเสนอบทความวิจัย	18	13.4
รวม	130	100

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมา ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และกลุ่มที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดคือ ผู้นำเสนอบทความวิจัย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 สะท้อนให้เห็นว่า การจัดประชุมวิชาการได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมทั่วไปเป็นจำนวนมาก อาจบ่งชี้ถึงความสำคัญของเนื้อหาในการประชุม และความตื่นตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ขณะเดียวกัน ยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของคณะกรรมการดำเนินงานและนักวิจัยในกระบวนการขับเคลื่อนงานวิจัยสู่สาธารณะ

แผนภูมิที่ 2 แสดงค่าร้อยละของข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการ

2. ผลการศึกษาความรู้ที่ได้จากการฟังบรรยายพิเศษ

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการฟังบรรยายพิเศษ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs

หัวข้อ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1. ความรอบรู้ในเนื้อหาของวิทยากร	4.61	0.49	มากที่สุด
2. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจ	4.57	0.49	มากที่สุด
3. ความสามารถในการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหา ที่สอดคล้องต่อเนื่อง	4.60	0.49	มากที่สุด
4. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาที่ยากให้ง่าย	4.55	0.53	มากที่สุด
5. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับข้อวิชาการ	4.55	0.53	มากที่สุด
6. ความชัดเจนครบถ้วนของเนื้อหาวิชาการ	4.61	0.49	มากที่สุด
7. ความชัดเจนเหมาะสมของสื่อประกอบการบรรยาย	4.55	0.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านความรู้ที่ได้จากการฟังการบรรยายพิเศษ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.51) แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกหัวข้อได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด โดยหัวข้อที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความรอบรู้ในเนื้อหาของวิทยากร และความชัดเจนครบถ้วนของเนื้อหาวิชาการ ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.49) สะท้อนให้เห็นว่า วิทยากรมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างชัดเจนและครอบคลุม ขณะเดียวกัน หัวข้อที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาที่ยากให้ง่าย ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับข้อวิชาการและความชัดเจนเหมาะสมของสื่อประกอบการบรรยาย ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.53) แม้จะอยู่ในระดับต่ำกว่าหัวข้ออื่น แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจใช้เป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงในด้านการจัดทำสื่อประกอบ ตลอดจนการนำเสนอเนื้อหาที่ยากให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยสรุปผลการประเมินในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า วิทยากรมีความสามารถในการบรรยาย ถ่ายทอดความรู้ และจัดองค์ประกอบของเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่พึงพอใจในระดับสูงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับจากการฟังบรรยายพิเศษ เรื่อง ภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

หัวข้อ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1. ความรอบรู้ในเนื้อหาของวิทยากร	4.63	0.48	มากที่สุด
2. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจ	4.49	0.58	มากที่สุด
3. ความสามารถในการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหา ที่สอดคล้องต่อเนื่อง	4.57	0.49	มากที่สุด
4. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาที่ยากให้ง่าย	4.57	0.49	มากที่สุด
5. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับข้อวิชาการ	4.57	0.55	มากที่สุด
6. ความชัดเจนครบถ้วนของเนื้อหาวิชาการ	4.60	0.52	มากที่สุด
7. ความชัดเจนเหมาะสมของสื่อประกอบการบรรยาย	4.58	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านความรู้ที่ได้จากการฟังการบรรยายพิเศษ เรื่อง ภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.52) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายหัวข้อพบว่า ทุกด้านที่ทำการประเมินได้รับค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด โดยหัวข้อที่ได้รับคะแนนสูงสุด ได้แก่ ความรอบรู้ในเนื้อหาของวิทยากร ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.48) และความชัดเจนครบถ้วนของเนื้อหาวิชาการ ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.52) ซึ่งสะท้อนถึงความเชี่ยวชาญและการเตรียมความพร้อมของวิทยากรเป็นอย่างดี นอกจากนี้ หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหา ความเข้าใจในเนื้อหาที่มีความซับซ้อน และความเหมาะสมของสื่อประกอบการบรรยาย ได้รับการประเมินในระดับสูงเช่นกัน แม้ว่าหัวข้อความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจจะได้รับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.58) เมื่อเทียบกับหัวข้ออื่นแต่ก็ยังอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนว่า ผู้เข้าร่วมยังคงมีความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดของวิทยากรในระดับสูง ทั้งนี้ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิทยากรสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาที่น่าสนใจมีความชัดเจนครบถ้วน และเชื่อมโยงกับภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม

3. ผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการ

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการ

หัวข้อ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1. ความเหมาะสมในการบริหารจัดการ	4.57	0.52	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมนำเสนอบทความ	4.48	0.56	มากที่สุด
3. ความมั่นใจในการนำความรู้ไปใช้หลังการนำเสนอผลงาน	4.49	0.56	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดการประชุม	4.51	0.56	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดการประชุม	4.49	0.58	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของบรรยากาศในการจัดการประชุม	4.54	0.53	มากที่สุด
7. ความพึงพอใจในการเข้าร่วมประชุม	4.57	0.49	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.53	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.55) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันในเชิงบวกต่อการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของการประชุมในครั้งนี้เมื่อพิจารณารายหัวข้อพบว่า ทุกประเด็นที่ทำการประเมินได้รับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหัวข้อที่ได้รับคะแนนสูงสุด ได้แก่ ความเหมาะสม ในการบริหารจัดการ และความพึงพอใจในการเข้าร่วมประชุม ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.49) แสดงให้เห็นถึงการวางแผนและการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้เข้าร่วมประชุมได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกัน ด้านบรรยากาศในการจัดประชุม ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.53) และความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดการประชุม ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.56) ก็ได้รับการประเมินในระดับที่ดีมาก สำหรับหัวข้อที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมนำเสนอบทความ ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.56) และความมั่นใจในการนำความรู้ไปใช้หลังการนำเสนอผลงาน ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.56) แม้จะเป็นหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าหัวข้ออื่น แต่ก็ยังอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมยังรับรู้ถึงประโยชน์ของกิจกรรมและมีความพึงพอใจในภาพรวมเป็นอย่างดี โดยสรุปการจัดการประชุมในครั้งนี้ประสบความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านสถานที่ เวลา บรรยากาศ ตลอดจนการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการประชุม อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นต่อผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การนำเสนอผลงาน

หัวข้อ	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
1. ความรอบรู้ในเนื้อหาในการวิพากษ์การนำเสนอผลงาน	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจในการ วิพากษ์การนำเสนอผลงาน	4.57	0.52	มากที่สุด
3. ความสามารถในการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหา ที่สอดคล้องต่อเนื่อง	4.60	0.49	มากที่สุด
4. ความสามารถในการสร้างความสอดคล้องที่ยากให้ง่าย	4.55	0.50	มากที่สุด
5. ความชัดเจนครบถ้วนของการวิพากษ์การนำเสนอผลงาน	4.63	0.51	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของเทคนิค/วิธีการที่ใช้ในการกระตุ้นการ เรียนรู้ของผู้นำเสนอผลงาน	4.58	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.59	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การนำเสนอผลงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.52) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และรับรู้ถึงคุณภาพของการวิพากษ์ผลงานอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณารายหัวข้อพบว่า ทุกประเด็นที่ทำการประเมินได้รับค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด โดยหัวข้อที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความชัดเจนครบถ้วนของการวิพากษ์การนำเสนอผลงาน ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.51) รองลงมาคือ ความรอบรู้ ในเนื้อหาในการวิพากษ์ และความสามารถในการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่สอดคล้องต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.55) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญความเข้าใจลึกซึ้งในเนื้อหา และทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่มีโครงสร้างชัดเจนของผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจ ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาที่ยากให้เข้าใจง่าย และความเหมาะสมของเทคนิคหรือวิธีการที่ใช้ในการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้นำเสนอผลงาน ได้รับค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.55–4.58 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.50–0.52 ซึ่งยังอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิสามารถดำเนินการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงาน โดยสรุป ผลการประเมินในภาพรวมสะท้อนว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้ความสามารถสูง มีความชัดเจนในการให้ข้อเสนอแนะ และใช้วิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้

อย่างเหมาะสม ทำให้การวิพากษ์ผลงานมีคุณภาพ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

4. ผลการศึกษาประโยชน์จากการเข้าร่วมประชุมวิชาการ

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะในภาพรวมเชิงบวกว่า กิจกรรมการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้เกิดประโยชน์ต่อนักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษาในแวดวงวิชาการทั้งในด้านการวิจัย การบริการวิชาการ การพัฒนาชุมชนและสังคมให้มีความมั่นคง แข็งแรงและสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การประเมินผลแนวทางการขับเคลื่อนองค์ความรู้การวิจัย เพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืน เป็นการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมขับเคลื่อนองค์ความรู้ เพื่อสร้างท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืนในหลากหลายมิติ ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการบรรยายพิเศษ การบริหารจัดการ และการวิพากษ์ผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ที่ระดับมากที่สุด แสดงถึงความสำเร็จของโครงการในเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะด้านความรอบรู้ของวิทยากร ความสามารถในการถ่ายทอด การจัดลำดับเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความเหมาะสมของสื่อประกอบการบรรยาย และบรรยากาศของการประชุม สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเชิงพื้นที่ของศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (2562) ที่เห็นว่า การวิจัยเพื่อท้องถิ่นต้องตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของพื้นที่จริง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและนำไปใช้ได้จริงอย่างยั่งยืน

ผลการบรรยายพิเศษเรื่อง “การพัฒนาท้องถิ่นไทยให้ยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs” และ “ภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง” ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาการมีความรอบรู้ ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดบรรยายดังกล่าวได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดการขับเคลื่อนองค์ความรู้สู่ท้องถิ่นตามแนวของ Nonaka และ Takeuchi (1995) ที่กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge creation process) ซึ่งรวมถึงการถ่ายทอดความรู้โดยใช้เวทีวิชาการเป็นพื้นที่กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการสื่อสารระหว่างภาควิชาการกับภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินด้านการบริหารจัดการ พบว่า ผู้เข้าร่วมพึงพอใจในระดับสูงสุดต่อความเหมาะสมของการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้นำเสนอผลงาน และบรรยากาศในการประชุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินโครงการตาม CIPP Model

ของ Stufflebeam ที่เน้นการประเมินครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ บริบท (Context) ปัจจัยป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) โดยผลการประเมินชี้ให้เห็นว่า กระบวนการจัดงานมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการวางแผน การอำนวยความสะดวก และการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ผลลัพธ์ของโครงการที่ประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ผลการประเมินยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้ทรงคุณวุฒิในการวิพากษ์ผลงานในมิติต่าง ๆ เช่น ความรอบรู้ ความสามารถในการถ่ายทอด ความชัดเจน และเทคนิคการกระตุ้นการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกระบวนการวิพากษ์ที่ไม่เพียงแต่เป็นการตรวจสอบงานวิจัย แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้วิจัย อันเป็นไปตามข้อเสนอของ Patton (2008) ที่มองว่า การประเมินควรเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงระบบภายในองค์กรหรือชุมชนทางวิชาการ

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ ญัฐวรินทร์ สิริเดชวิติยา และมยุรี วัดแก้ว (2556) ซึ่งใช้ CIPP Model ในการประเมินโครงการอบรมพบว่า ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการมีความสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ โดยสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งใหม่ที่พบว่า กระบวนการจัดประชุมวิชาการสามารถส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ และการมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สัญญา สะสอง และคณะ (2564) ที่ประเมินผลการจัดประชุมด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์พบว่า ผู้เข้าร่วมมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการถ่ายทอดความรู้ และการสร้างเครือข่ายวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยสรุป การดำเนินโครงการประชุมวิชาการในครั้งนี้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการขับเคลื่อนองค์ความรู้การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับแนวคิดและกรอบทฤษฎีจากงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในมิติของการประเมินผล การบริหารจัดการองค์ความรู้ และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยดำเนินการด้านการจัดประชุมวิชาการให้เป็นนโยบายและวาระของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจด้านวิชาการต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของบทความวิจัยและบทความวิชาการว่าสามารถสร้างพลังขับเคลื่อนสังคมให้พัฒนาอย่างยั่งยืนได้ในมิติใดบ้าง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *แนวทางการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

ณัฐวรินทร์ สิริเดชพิติยา, และ มยุรี วัดแก้ว. (2556). การวิจัยประเมินผลโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการติดตามและประเมินผลตามแนวคิดแผนที่ผลลัพธ์โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสแตกและสตักเฟิลปีม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 45–47. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/suedureasearchjournal/article/view/28465>

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). *การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. (2562). *การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: การบูรณาการองค์ความรู้เชิงวิชาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น*. การพัฒนา.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). *วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า* (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา สะสอง, ณัฐพร จาดยางโทน, เสกสรร ท้าวทุมมา, และ นิमित วุฒินันท์. (2564). การประเมินผลการขับเคลื่อนพหุวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. ใน *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 หัวข้อ “การขับเคลื่อนพหุวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”* (น. 413–422). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., & Worthen, B. R. (2011). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines* (4th ed.). Pearson Education.

- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. Oxford University Press.
- Patton, M. Q. (2008). *Utilization-focused evaluation* (4th ed.). SAGE Publications.
- Schuman, M. (1978). *The role of program evaluation in organizational development*. University Press.
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*. Jossey-Bass.
- Worthen, B. R., Sanders, J. R., & Fitzpatrick, J. L. (2004). *Program evaluation: Alternative approaches and practical guidelines* (3rd ed.). Pearson Education.